

Плачинда, Сергій. Майстрині співочої глини : [виставка оригінальних мистецьких робіт Алли Сергіївни Смаги та її доньки Наталки] // Столиця. – 2001. – 21-27 груд. (№ 51). – С. 26.

□ Майстри співочої глини

Народне мистецтво безконечне, а талановитість українського народу безмежна навіть за нашої кризової доби...

Така думка мимохіть зринає, коли оглядаєш виставку оригінальних мистецьких робіт Алли Сергіївни Смаги та її доньки Наталки. А ще тут, у двох невеличких затишних лаврських кімнатах-келіях Фонду імені Олеся Гончара, де розмістилася незвичайна виставка, згадується вислів давніх:

«ГОЛОД СПОНУКАЄ до винахідливості»

Справді, з чого почалося дивовижне мистецтво Алли Смаги?

— Десять років тому, — розповідає вона, колишня викладачка музичної школи, хормейстер, музика, — коли з незалежністю прийшла в Україну й люта криза, коли моєї пенсії почало невислачувати на життя, я замислилася над тим, що робити, де знайти якийсь підробіток, аби не вмерти з голоду. Саме тоді моя добра знайома художниця Олена Серова, запропонувала: «Давай робити керамічні дзвоники й продавати на Андріївському узвозі». Спробувала — виходить (глину брали у метробудівців — глибинну, з мільярдолітнього докембрію). А далі щось підказало мені (а оте «щось» було не що інше, як Божий дар, що його називають інтуїцією. — СП.) робити

сюжетні декоративні композиції для хатніх інтер'єрних прикрас. І не тільки для прикрас, а й для захисту людини від недуг та всього злого, я ще для духовного збагачення українців.

Ми саме й стоїмо біля розкішного декоративного панно, що його майстриня назвала «Великі дзвони». Се — десять керамічних гірлянд, що розташовані по колу і несуть не тільки красу, а й прадавню українську духовність. Бо кожна гірлянда має свій дзвоник і «яйце-райце», і «сокола» та «голубів», що світ творили за уявою давніх. Тож

потрапляємо в дивовижний світ давньоукраїнської космогонії, бо...

— ...Кожна гірлянда символізує ВІСЬ ВСЕСВІТУ, _ пояснює донька Алли Сергіївни, художник-професіонал пані Наталка. — Ось її горішня частина НАВ (небесний світ), середня частина — ЯВ (земний світ) і нижня — ПРАВ (потойбічний світ). А над усім цим трисуттям вібрує вічний дзвін (вона торкає «язички», і кожен з десяти дзвоників озивається своїм «голосом» — своєю тональністю, а в цілому бринить малиновий переддзвін). То є життєдайний дзвін, — підкреслює пані Наталка. — Адже саме

З ДЗВОНУ ПОСТАЛО ЯЙЦЕ-РАЙЦЕ

І далі Наталка Смага нагадує донесений через старовинні українські колядки космогонічний міф, відображений в її розписах на дзвониках: «На початку була вода, безмежний океан, а над ним линув тихий, ніжний дзвін. З того дивовижного звуку постало яйце райце, А з води виросло Світове Дерево. З яйця-райця вродилися Сокіл-Род і два голубочки. Пірнули вони на дно океану й дістали звідти пісок і голубі камінці. З камінців утворили вони Сонце, Місяць і зорі, а з піску — Землю».

Далі Наталка Смага «читає» сюжети на дзвониках і трактує їх: тут і славнозвісний трипільський безконечний символізує безперервність буття на Землі: і меандр мізинської доби з «блискавками» та «сваргами»: і 12 ліній Зодіаку; і галактичні символи; і мотиви Землі — вічної годувальниці людства...

За кожним твором, що експонується на виставці, відчувається потужний інтелект обох мисткинь. І, звісно, — копітка праця, що вимагає фізичних та душевних зусиль, великого терпіння та любові. Адже глина потрібна неабияка, а «співоча», різнокольорова, пластична. Обидві майстрині здавна захоплюються велосипедним спортом. Але то — поєднання приємного з корисним: на велосипедах привозять глину з різних куточків України. Та частіше беруть її в київських метробудівців, а ще на станції «Петрівка», куди ешелонам привозять чудову глину з Часового Яру для керамічних заводів. Те, що недобрав екскаватор, підбирають Алла Сергіївна і Наталка. А потім — вимочити глину, просушити, а далі — витонченість, співочість керамічних дзвіночків народжується з чутливих і водночас цупких пальців Алли Сергіївни, з її інтуїції, а філософія, духовна глибина і космічність — із розписів Наталки.

Однак Алла Сергіївна нагадує і про суто функціональні ознаки співочої глини. Бо її керамічні вироби — то є

ГАРМОНІЗАТОРИ З ЖИВОЇ ГЛИНИ

Вчені здавна відзначають потужну позитивну енергетику живої (необпаленої і неполив'яної) глини Тисячоліттями українці жили в глиняних хатах, їли з глиняного посуду і були здорові А тепер?

—...Наші декоративні керамічні прикраси то ще й ОБЕРЕГИ, — говорить Алла Сергіївна. — Адже дзвоники виготовлені з живої співочої глини й мають чотири важливі властивості впливу на людину: по-перше, ЧЕРЕЗ ЗІР — руйнують негативну енергетику (той, хто прийшов у ваш дім з лихим наміром, уздрівши не-полив'яний глек, утратить негативний заряд): по-друге, ЧЕРЕЗ СЛУХ — звукові вібрації глини очищають усі негативні енергії людини на відстані восьми метрів; по-третє, ЦІЛЮЩІ ХВИЛІ дзвоника позитивно впливають на хворі клітини живого організму, а також заспокоюють, гармонізують нервовий стан людини та поліпшують її настрій; по-четверте, спід підібрати в живій глині СВОЙ звук — ЗВУК СВОГО СЕРЦЯ, СВОЮ РОДУ, бо не сприяє духовному розвитку людини...

Практично в кожного з нас має бути вдома побільше кераміки з живої глини Побільше дзвінкоголосих горщиків. І — частіше подзвонювати ними.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗМІСТ У МОДЕРНОВІЙ ФОРМІ

Як правило, українські патріоти недолюблюють сучасну модерну форму в мистецтві — мовляв, космополітична, позанаціональна, чужинська.

А от Наталка Смага — випускниця Львівського поліграфічного інституту, художник-графік — своєю виставкою довела, що наймодерніша форма може мати національний зміст. Навіть у складній техніці «лабіринтного руху», що його опанувала Се, власне, техніка однієї карколомної, але об'єднуючої пінії. Пані Наталка —

композитор лінії, що творить сюжет, увиразнює зміст, поглиблює думку й визначає пластику твору. У картині «Долі козацькі» композиційна лінія проходить через символічне сонце, через очі Матері-України, котра сумно схилилася над сином-козаком, далі та лінія спадає до бандури, йде через ноги козака до його чола, пролягає крізь вуста, що співають... Лінія, отже, об'єднує все в одне ціле — в лаконічну, але виразну й глибоку думу про долю козацьку. Епосом віє від символічних картин «Трипілля», «Козаччина», «Шевченкіана», «Бандуристи-лірники України» тощо.

Отже символіка Наталки Смаги багатозначна, узагальнююча, афористична, емка. Се — синтетичне мистецтво.

Так само по-новаторському подаються й екслібриси у формі «шрифтового етюд». А у планах мисткині — триста портретів українських національних героїв у модерновій формі.

Сергій ПЛАЧИНА